

Styr ålänningarna sitt öde?
Demokratiperspektiv på Åland

Styr ålänningarna sitt öde?

Demokratiperspektiv på Åland

Red. Sia Spiliopoulou Åkermark
Foton av Elis Fogde

Cavannus

Sia Spiliopoulou Åkermark (redaktör)
Styr ålämningarna sitt öde? Demokratiperspektiv på Åland

Foton: Ålands museum, Elis Fogdes samling
Omslag och layout: Annina Berglund

© Ålands fredsinstitut och författaren av respektive kapitel
© Cavannus, 2021

ISBN: 978-952-69473-1-0

Tryckeri: Mariehamns Tryckeri Ab, Åland, Finland, 2021



Å | ÅLANDS MUSEUM

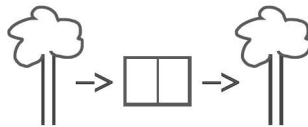
ÅLAND
100



*Boken tillägnas Jouko Kinnunen.
Du saknas stort Jokke!*

*Sanna
Roos*
Bjarne Lindström Maria Ackrén
Sia Spiliopoulou Åkermark
Petra Granholm Calle Koskela *Susann*
Kenth Högblom Ida Jansson *Simolin*
Janne Holmén

Ida Hughes Tidlund
Richard Palmer
Åsa Gustafsson
Staffan
Beijar



Den här boken är klimatkompenserad.

Förord

Demokratien är i ständig utveckling på många nivåer. Ibland är den utmanad. Någon bredare demokratidiskussion har inte ägt rum på Åland, trots demokratiutredningar, forskning och samhällsdebatter i vårt närområde, i Finland och i Sverige. Praktiska ting, vardagen, ekonomin, pandemin och föränderliga politiska realiteter har tagit upp all uppmärksamhet och energi i det lilla ösamhället. Samtidigt finns det på och kring Åland ett stort intresse för olika möjligheter för samhällets framtidsutveckling och många ägnar sig åt frågor som på olika sätt rör demokratins kärna, former, idéer, drivkrafter, villkor och vardag.

Genom en serie författarmöten under 2019 och 2020 har vi kunnat testa våra idéer, lägga fram våra argument och ventilerat våra många frågor. Mycket har kretsats kring själva spänningen i tematiken. Ger frågan huruvida ålänningarna styr sina liv någon fingervisning alls beträffande demokratins tillstånd på Åland? Vad betyder det egentligen att styra sitt liv? Går det att mäta demokratien i autonomier och ska det i så fall göras på annat sätt än för stater och större samhällen? Vad förväntar vi oss av demokratien idag i en självstyrd region och i det lokala samhället?

Texterna i boken skrevs i stort sett klara före pandemins utbrott. Reflexioner kring pandemin och krishantering finns dock i några av kapitlen. Vi kan skönja igenom dessa texter människans outtömliga förmåga att utveckla strategier, lösa problem och ställa om. Därför är det intressant med en sådan avstämning, en pejling, som samlar spår om olika uppfattningar kring demokratins yttringar och villkor på Åland dagarna före den omvälvande pandemitiden.

Författarna räds inte obekväma frågor. I våra diskussioner har vi ibland haft olika tolkningar och förståelser av den empiriska verklighetens betydelse. Det är så det ska vara i en tolerant och pluralistisk demokrati. Men vi tror att varje kapitel fyller en funktion och tillför något nytt i relation till vårt sätt att tänka kring Åland, dess autonomi och demokrati. Diskussionerna i sig har visat oss att det finns ett behov av att fundera vidare och samtala kring demokratifrågornas betydelse för Åland och för alla som bor här men också i Ålands relation till omvärlden.

Arbetet har möjliggjorts tack vare författarnas engagemang och generositet samt stöd från Ålands kulturstiftelse och Ålands lagtings jubileumsfond. Vi är tacksamma för allt stöd och konstruktiva kommentarer under arbetets gång.

Dessa tolv kapitel kan läsas samlat i ett svep, eller, vart och ett självständigt. Vi är särskilt glada för de fotografier som finns mellan varje kapitel. Fotografen är Elis Fogde som dokumenterade livet på Åland under många decennier, bland annat som fotograf för olika tidningar. Fotona är tänkta som inramning snarare än som illustration av kapitlens innehåll. Ofta har de en tematisk koppling till kapitlen men fungerar snarare som självständiga kommentarer och tidsdokument.

Vi hoppas att boken ska vara en källa till mångsidig kunskap om det åländska samhället och om Ålandslösningens hundraåriga historia och samtidigt kunna bli en inspirationskälla för fortsatta demokratidiskussioner på, om och kring Åland. Ålandslösningens ställning kan ses som en del i utvecklingen av demokratin i Finland och i vårt närområde.

Mariehamn den 10 juni 2021

Sia Spiliopoulou Åkermark

Innehåll

Inledning	11
<i>Sia Spiliopoulou Åkermark</i>	

1. Demokratiska perspektiv på Åland

Ålands självstyrelse i en föränderlig omvärld	
100 år av omvandling från lokal till internationell och glokal aktör	23
<i>Susann Simolin</i>	

Styra eller låta sig styras?	
Reflexioner kring Ålands autonomi och ekonomiska välfärd	51
<i>Richard Palmer</i>	

Åländsk högre utbildning	
Styrning och autonomi	75
<i>Janne Holmén</i>	

Gränsbevakningens förändrade befogenheter	
Frågor om transparens och demilitarisering	97
<i>Åsa Gustafsson</i>	

2. Demokratins måttstock

Hur kan demokratin mätas på Åland?	125
<i>Maria Ackrén</i>	

Ålänningarnas politiska deltagande	145
<i>Kentb Häggblom</i>	

Ingen demokrati utan aktivt medborgarskap	
Politiskt intresse och politiskt förtroende bland ålänningar	173
<i>Sanna Roos</i>	

3. Demokratiska konflikter

Demokratiska konflikter?	
Möjligheter i medling på restorativ grund	193
<i>Petra Granholm</i>	
I gränslandet mellan juridik och politik	
Högsta domstolen och den åländska lagstiftningsprocessen	217
<i>Ida Jansson och Bjarne Lindström</i>	
Kan en hundgård vara viktig för demokratin?	
Om en seg rättslig tvist och en kontrapunktisk syn på demokratin	243
<i>Sia Spiliopoulou Åkermark</i>	

4. ”Vi” och ”de”

Häktningen och benådningen av Carl Björkman och Julius Sundblom	263
<i>Calle Koskela</i>	
”Och ålänningarna började sköta sig själva”	
Ålänningar i historisk vardag berättar om sin plats och sin tid	289
<i>Ida Hughes Tidlund</i>	

5. Avslutande kommentarer

Slutord	315
<i>Sia Spiliopoulou Åkermark</i>	
Bokens bilder. Demokrati på Åland – ett fotoreportage	320
<i>Staffan Beijar</i>	
Författarpresentationer	323